

Identification and prioritization of factors influencing on empowerment of cooperatives

Mortaza Arefi¹, Aleme Keikha^{2*}, Mohammad Ghasemi³

1. MSc, Governmental Management, Faculty of management and economics, university of Sisten and Baluchistan, Zahedan, Iran.

2. Assistant Professor, Department of Entrepreneurship Management, Faculty of management and economics, university of Sisten and Baluchistan, Zahedan, Iran.

3. Associate Professor, Department of Governmental Management, Faculty of management and economics, university of Sisten and Baluchistan, Zahedan, Iran.

CITATION: Arefi, M. Keikha, A. & Ghasemi, M. (2023). Identification and prioritization of factors influencing on empowerment of cooperatives. *Journal of Cooperation and Agriculture*, 12(45), 134-147. (In Persian).

DOI: 10.22034/AJCOOP.2023.378147.1814

ARTICLE INFO

Keywords:

- Empowerment
- Cooperative
- Zahedan city

Received:

25 December 2022

Revised:

10 May 2023

Accepted:

13 May 2023

Available online:

21 June 2023

ABSTRACT

Context and purpose. Cooperatives have an optimal and effective role in the sustainable development of societies, so the aim of the current research was to identify and prioritize the factors affecting the empowerment of cooperatives in Zahedan city.

Methodology/approach. The research method of the present study is a combination (qualitative-quantitative) with an exploratory approach.

Findings and conclusions. The results of the research data analysis indicated that the marketing index with a weight of 0.88 has the highest priority in the empowerment of cooperatives, and the indicators of social empowerment, low interest loans, loan facilitation, providing incentives, reforming tax laws, innovation and creativity, Risk-taking, entrepreneurship, skill building, teamwork and dynamic adaptability respectively affect the continuous empowerment of cooperatives, and the research model also has a good fit.

Originality. Identifying and prioritizing effective factors in empowering cooperatives with a mixed exploratory approach (qualitative-quantitative) is one of the innovations of the present research, and from this point of view, the present research has originality and innovation.

EXTENDED ABSTRACT

Context and purpose. Cooperatives have an optimal and effective role in the sustainable development of societies, so the aim of the current research was to identify and prioritize the factors affecting the empowerment of cooperatives in Zahedan city.

Methodology/approach. The research method of the present study is a combination (qualitative-quantitative) with an exploratory approach. In the quantitative part of the statistical society, there were 655 cooperative companies with 19,901 thousand cooperative members in Zahedan city, out of which 8 cooperative companies with 300 members were randomly selected as a sample. Then, based on Morgan's table, 169 questionnaires were completed randomly and with proportional assignment in all eight companies. In order to analyze the data in the qualitative part, the meta-combination method was used through the seven-step method of Sandelowski and Barroso. Based on this, 47 articles in the field of cooperatives were analyzed and research indicators were identified. In the second stage of the research, in order to validate the research model, structural equation modeling technique was used with Smart PLS software version 2, and AHP method was used with Expert Choice software version 11 to prioritize the identified indicators. In this research, the data collection tool is a researcher-made questionnaire. The validity of the questionnaire was confirmed through exploratory factor analysis. The reliability of the questionnaires was calculated using Cronbach's alpha test of 0.91, which indicates the appropriate reliability of the research tool.

Findings and conclusions. The results of the research data analysis indicated that the marketing index with a weight of 0.88 has the highest priority in the empowerment of cooperatives, and the indicators of social empowerment, low interest loans, loan facilitation, providing incentives, reforming tax laws, innovation and creativity, Risk-taking, entrepreneurship, skill building, teamwork and dynamic adaptability respectively affect the continuous empowerment of cooperatives, and the research model also has a good fit.

Originality. Identifying and prioritizing effective factors in empowering cooperatives with a mixed exploratory approach (qualitative-quantitative) is one of the innovations of the present research, and from this point of view, the present research has originality and innovation.

*Corresponding author

E-mail addresses: Active2231@gmail.com (M. Arefi), Aleme.keikha@entp.usb.ac.ir (A. Keikha), M_ghasemi@mgmt.usb.ac.ir (M. Ghasemi).

شناسایی و اولویت بندی عوامل مؤثر بر توانمندسازی تعاونی‌ها

مرتضی عارفی^۱، عالمه کیخا^{۲*}، محمد قاسمی^۳

۱. کارشناس ارشد مدیریت دولتی، دانشکده مدیریت و اقتصاد، دانشگاه سیستان و بلوچستان، زاهدان، ایران.
۲. استادیار، گروه مدیریت کارآفرینی، دانشکده مدیریت و اقتصاد، دانشگاه سیستان و بلوچستان، زاهدان، ایران.
۳. دانشیار، گروه مدیریت دولتی، دانشکده مدیریت و اقتصاد، دانشگاه سیستان و بلوچستان، زاهدان، ایران.

استناد: مرتضی، عارفی، عالمه، کیخا و قاسمی، محمد. (۱۴۰۲). شناسایی و اولویت بندی عوامل مؤثر بر توانمندسازی تعاونی‌ها. فصلنامه تعاون و کشاورزی، ۱۲(۴۵)، ۱۳۴-۱۴۷.

DOI: 10.22034/AJCOOP.2023.378147.1814

چکیده

زمینه و هدف: تعاونی‌ها نقشی بهینه و مؤثر در توسعه پایدار جوامع دارند. لذا پژوهش حاضر به دنبال شناسایی و اولویت بندی عوامل مؤثر بر توانمندسازی تعاونی‌ها در شهرستان زاهدان می‌باشد.

روش‌شناسی / رهیافت: روش تحقیق پژوهش حاضر، ترکیبی (کیفی- کمی) با رویکرد اکتشافی است. در بخش کمی جامعه آماری ۶۵۵ شرکت تعاونی با ۱۹۹۰۱ هزار نفر عضو تعاونی در شهر زاهدان بودند که از این میان، به طور تصادفی ۸ شرکت تعاونی با ۳۰۰ عضو به عنوان نمونه انتخاب شدند. سپس بر اساس جدول کرجسی و مورگان ۱۶۹ پرسشنامه به صورت تصادفی ساده و متناسب با حجم نمونه در هر هشت تعاونی تکمیل گردید. جهت تحلیل داده‌ها در بخش کیفی از روش فراترکیب هفت مرحله‌ای سندلوسکی و باروسو استفاده شد. بر این اساس از طریق روش فراترکیب تعداد ۴۷ مقاله در زمینه توانمندسازی تعاونی‌ها مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت و شاخص‌های پژوهش شناسایی شد. در مرحله دوم پژوهش به منظور اعتبارسنجی مدل پژوهش از تکنیک مدل‌سازی معادلات ساختاری با نرم افزار Smart PLS نسخه دو استفاده شد و جهت اولویت بندی شاخص‌های شناسایی شده از روش AHP با نرم افزار اکسپرت چویس نسخه ۱۱ (Expert Choice) استفاده گردید. در این پژوهش ابزار گردآوری داده‌ها پرسشنامه محقق ساخته می‌باشد. روایی پرسشنامه از طریق تحلیل عاملی اکتشافی تأیید گردید. پایایی پرسشنامه‌ها با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ ۰/۹۱ محاسبه شد که حاکی از پایایی مناسب ابزار پژوهش است.

یافته‌ها و نتیجه‌گیری: نتایج تحلیل داده‌های پژوهش حاکی از آن بود مدل پژوهش از برآزش مناسبی برخوردار است و بر اساس نتایج AHP شاخص بازاریابی با وزن ۰/۸۸ بیشترین اولویت را در توانمندسازی تعاونی‌ها دارد. شاخص‌های توانمندی اجتماعی، وام کم بهره، تسهیل وام، ارائه مشوق، اصلاح قوانین مالیاتی، نوآوری و خلاقیت، ریسک‌پذیری، کارآفرینی، ایجاد مهارت، کار تیمی و سازگاری پویا به ترتیب در اولویت‌های بعدی عوامل توانمندسازی تعاونی‌ها قرار دارند.

اصالت و نوآوری: شناسایی و اولویت بندی عوامل مؤثر در توانمندسازی تعاونی‌ها با رویکرد آمیخته اکتشافی (کیفی- کمی) از نوآوری‌های پژوهش حاضر می‌باشد و از این منظر پژوهش دارای اصالت و نوآوری می‌باشد.

اطلاعات مقاله

واژگان کلیدی:

- توانمندسازی
- تعاونی
- شهر زاهدان

تاریخ دریافت:

۱۴۰۱/۱۰/۰۴

تاریخ بازنگری:

۱۴۰۲/۰۲/۲۰

تاریخ پذیرش:

۱۴۰۲/۰۲/۲۳

تاریخ برخط:

۱۴۰۲/۰۳/۳۱

*نویسنده مسئول

پست الکترونیک: active2231@gmail.com (م، عارفی)، aleme.keikha@entp.usb.ac.ir (ع، کیخا)، m_ghasemi@mgmt.usb.ac.ir (م، قاسمی).

مقدمه

جمعیت فعال اقتصادی را استخدام می‌کنند. تعاونی‌های کشاورزی در برزیل سالانه حدود ۱ میلیارد دلار صادرات را ثبت کرده‌اند. در دانمارک نیز بیش از ۳۶ درصد از بازار خرده‌فروشی‌ها را تعاونی‌ها پوشش می‌دهند. تعاونی‌های اعتباری در کانادا حدود ۵ میلیون نفر عضو جمع‌آوری کرده‌اند (Fang, 2020).

با توجه به نقش بهینه و مؤثر تعاونی‌ها در توسعه پایدار جوامع، اما در ایران و استان سیستان و بلوچستان به دلیل فقدان نظارت کافی و مناسب بر فعالیتهای واحدهای تعاونی، خلأهای قانونی، فقدان قوانین جامع‌ومانع، نبود بستر اجرایی مطلوب جهت پایداری تعاونی‌ها، عدم ثبت دقیق رخدادهای مالی، عدم رعایت الزامات احتیاطی توسط واحدهای تعاونی فعال به‌عنوان نهادهای پولی غیرمجاز و اتخاذ سیاست‌های غیر شفاف، نامناسب و مخاطره‌آمیز توسط واحدهای تعاونی؛ خطر کمبود نقدینگی و ورشکستگی واحدهای تعاونی مشاهده شده است. به عبارتی افزایش سرمایه شرکت‌ها متناسب با حجم سپرده جمع‌آوری شده نبوده و با تنزل نسبت مالکانه و افزایش بدهی‌ها با نرخ‌های سود غیرمعارف و بالا، ورشکستگی بسیاری از واحدهای تعاونی رقم خورده است (lorestani & moradnezhad, 2019).

با توجه به آمارهای موجود در اداره تعاون استان سیستان و بلوچستان در سال ۱۴۰۱، بخش خدمات با ۴۷۲ تعاونی و ۱۲۵۰ نفر شاغل بیشترین و بخش فرش دستباف با ۱۵ تعاونی و ۲۳ نفر شاغل حقوق‌بگیر کمترین آمار را در میان تعاونی‌های استان داشته‌اند. همچنین، بخش مسکن با ۱۹۷۸۸۵۰۵۷۵ هزار ریال و بخش فرش دستباف با ۲۳۱۲۵۰ هزار ریال به ترتیب بیشترین و کمترین سرمایه لازم در تشکیل شرکت‌های تعاونی را دارا بوده‌اند. مطابق همین آمار، تعداد کل اعضای شرکت‌های تعاونی در استان سیستان و بلوچستان ۷۳۰۶ نفر با سرمایه ۲۸۱۴۷۲۷۰۲۹ هزار ریال است (Cooperative General Administration Sistan and Baluchistan province, 2022).

با این حال در استان سیستان و بلوچستان با گذشت چند سال از فعالیت تعاونی‌ها، بسیاری از مقاصد تأسیس تعاونی‌ها محقق نشده است و به‌طور مستمر با مشکلات

جنبش تعاونی معاصر در اواسط قرن نوزدهم به‌عنوان ابزاری برای رویارویی با فقر شدید در اروپا متولد شد. به‌طور رسمی، اولین تعاونی در سال ۱۷۶۱ (انجمن بافندگان فنویک) در فنویک (اسکاتلند) ثبت گردید و اولین تعاونی مدرن (شامل صنعتگران) در سال ۱۸۴۴ در شمال انگلستان تأسیس شد. هدف از تأسیس این تعاونی‌ها مقابله با سختی کار (درآمد کم) و شرایط بد زندگی (قیمت بالای غذا و هزینه‌های زندگی) (Sylvia et al., 2014) تولید کالا و ارائه خدمات و ارضای نیازهای قانونی اعضا و همچنین ارتقای همکاری، مشارکت و در نتیجه تقویت ارتباطات بین فردی شکل گرفتند.

در حال حاضر، به‌ندرت می‌توان کشوری را در دنیا یافت که دارای نوعی سازمان تعاونی نباشد. کلیه کشورها اعم از سوسیالیست یا کاپیتالیسم، توسعه‌یافته یا توسعه‌نیافته، مدعی دارا بودن این‌گونه سازمان‌ها هستند و اغلب به توسعه و گسترش این سازمان‌ها مبادرت ورزیده‌اند. در کشورهای درحال توسعه، دولت‌ها تعاونی‌ها را به‌عنوان ابزاری مطمئن جهت پیشبرد برنامه‌های ملی می‌دانند که با تأسیس آن‌ها می‌توانند زمینه مشارکت فعال را در عرصه‌های مختلف اقتصادی و اجتماعی فراهم ساخته و زمینه توسعه پایدار را فراهم نمایند (Al-Hamouli et al., 2021)؛ زیرا شرکت‌های تعاونی خدماتی را ارائه می‌دهند که هم به نفع عضو و هم به نفع جامعه محلی است. همچنین این تعاونی‌ها یک ابزار ضروری برای توسعه جوامع توسعه یافته اقتصادی می‌باشند. لذا قدرت تعاونی‌ها را می‌توان از طریق این واقعیت دید که شکل سازمانی رایج در چندین بخش اقتصادی، تجاری و خدماتی جهانی در کشورهای توسعه یافته و درحال توسعه هستند که به بقای بیش از نیمی از جمعیت جهان کمک کرده‌اند (Gomes & Wojahn, 2021).

برخی از برآوردها نشان می‌دهد که در حال حاضر حدود ۸۰۰ میلیون تا بیش از یک میلیارد عضو تعاونی در بیش از ۷۵۰ هزار تعاونی در سطح جهان وجود دارد. علاوه بر این، بزرگ‌ترین شرکت‌های فعال ایالات متحده آمریکا در بریتانیا تعاونی‌ها هستند؛ در تعاونی‌های موجود در فرانسه بیش از یک میلیون شغل وجود دارد که حدود ۳/۵ درصد از

و حذف شرایطی است که موجب ناتوانی کارکنان شده است (Conger & Kanugo, 1988). همچنین توانمند بودن به ایجاد شرایطی برای افزایش انگیزش انجام وظایف محوله از طریق تقویت احساس خودکارآمدی شخص اشاره دارد؛ زیرا برای ایجاد توانمندسازی افراد باید به صورت فردی تغییر کنند تا بتوانند در حل مسائل پیچیده‌ای که با آن روبرو هستند، توان اقدام مقتضی داشته باشند. همچنین پی توانمندسازی بتوانند در برنامه‌های مشارکت جمعی و همکاری‌های مبتنی بر احترام متقابل، دیدگاه‌های متنوع و چشم‌اندازهای در حال توسعه، به سمت راه‌حل‌های خلاقانه و واقع‌بینانه کار می‌کنند. لذا این ترکیب تغییر فردی و جمعی درک ما از فرآیند توانمندسازی است؛ و این درک فراگیر فردی و جمعی از توانمندسازی در برنامه‌هایی با هدف توانمندسازی ضروری هست؛ زیرا در گذار حیاتی، یا پیوند متقابل بین فرد و جامعه است که برنامه‌های توانمندسازی، می‌تواند برای مردم و جوامع ارزشمند باشد (Eid et al., 2018).

از سوی دیگر تعاونی را می‌توان به عنوان انجمن خودمختار افراد ملحق شده معرفی نمود که افراد به صورت داوطلبانه برای ارضای نیازها و خواسته‌های مشترک اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی خود از طریق شرکت مشترک و تحت کنترل دموکراتیک دورهم جمع می‌شوند و به فعالیت می‌پردازند (Eid et al., 2018). تعاونی‌ها به طور مستقیم در کاهش فقر از طریق پیشرفت اقتصادی و اجتماعی اعضا و به طور غیرمستقیم، از طریق تحرک اقتصادی و توسعه پایه‌های اجتماعی جوامعی که در آن به فعالیت می‌پردازند، تأثیرگذار می‌باشند (Fairbairn et al., 2016).

شرکت‌های تعاونی از سازمان و مدیریت نوین و نسبتاً علمی و تخصصی برخوردارند و در قالب چنین سازمانی است که انرژی‌ها و نیروهای پراکنده روستایی از وحدت و انسجام جمعی عام برخوردار می‌شوند و فرصتی مناسب پدید می‌آید تا با حفظ هویت‌ها و انگیزه‌های فردی و خانوادگی خود با یکدیگر به مشارکت، همکاری و همیاری متقابل بپردازند. توسعه تعاونی‌ها در حقیقت تضمین‌کننده

متعددی روبرو بوده‌اند که در صورت ادامه آن، تعطیلی تعاونی‌ها را در پی خواهد داشت. تعاونی‌های استان با توجه به پشتیبانی و سرمایه‌گذاری مختلف دولت، موفقیت چندان را کسب نکرده‌اند. با این حال، تاکنون پژوهشی در رابطه با چالش‌های توسعه تعاونی‌ها به‌ویژه در استان سیستان و بلوچستان انجام شده است، در حالی که این شهرستان در زمینه‌های مختلف دارای منابع و استعدادهای فراوان (مانند صنایع دستی، امکانات گردشگری، قالی‌بافی و غیره) است. متأسفانه به علت ناآگاهی بیشتر مردم و عدم اطلاع‌رسانی مسئولان و متولیان این امر، مردم تمایل کمتری به تشکیل تعاونی‌ها دارند؛ بنابراین ساختارهای اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی استان سیستان و بلوچستان ایجاب می‌کند که استراتژی کلان توسعه این مناطق بر اساس حداکثر استفاده از امکانات موجود تنظیم شود، به گونه‌ای که آثار مثبت آن بتواند آثار سوء ناشی از مهاجرت و تخلیه نقاط مرزی و رواج معاملات غیرمرزی را تحت تأثیر قرار دهد. شکوفایی این توانمندی‌ها و استعدادهای بالقوه‌ی مناطق مرزی و افزایش عمران و آبادانی این مناطق از حداقل‌هایی است که می‌تواند بسیاری از معضلات و مشکلات نقاط مختلف استان سیستان و بلوچستان را حل نماید. از این رو ایجاد و توسعه واحدهای تعاونی را باید گام مهمی در نهادینه نمودن این گونه تجارت‌ها تلقی کرد و مشکلات سرمایه‌گذاری در این بازارها را برطرف نمود و فرآیندهای سرمایه‌گذاری را تسهیل نمود. لذا هدف اصلی پژوهش حاضر شناسایی و اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر توانمندسازی تعاونی‌ها در استان سیستان و بلوچستان هست.

مبانی نظری و پیشینه تحقیق

برنامه‌های توانمندسازی بر نقاط قوت افراد تمرکز می‌کنند و فرصت‌ها و منابعی را برای افراد فراهم می‌نمایند تا تجربیات و مهارت‌های لازم و ضروری را به دست آورند و در عین حال بر زندگی خود نیز کنترل داشته باشند (Kapurubandara & Lawson, 2016). توانمندسازی فرآیند افزایش احساس خودکارآمدی در افراد از طریق شناسایی

یک اقتصاد ملی سالم در کشورها هست (Eid et al., 2018). شرکت‌های تعاونی به منظور رفع نیازمندی‌های اعضا و با اهداف ایجاد اشتغال، قرار دادن وسایل کار در اختیار کسانی که قادر به کارند ولی وسایل کار ندارند، پیشگیری از تمرکز و تداول ثروت در دست افراد و گروه‌های خاص جهت تحقق عدالت اجتماعی، جلوگیری از کارفرمای مطلق شدن دولت، قرار گرفتن مدیریت و سرمایه و منابع حاصله در اختیار نیروی کار و تشویق بهره‌برداری مستقیم از حاصل کار خود، پیشگیری از انحصار، احتکار، تورم و اضرار به غیر، توسعه و تحکیم مشارکت و تعاون عمومی بین همه مردم به وجود می‌آید (Fairbairn et al., 2016).

در خصوص پیشینه پژوهش، گلچین فر (Golchin Far, 2021) در پژوهشی به ضرورت ایجاد و فرهنگ‌سازی کارآفرینی و توسعه کسب‌وکارهای تعاونی‌ها پرداخت و مشاهده کرد، عوامل سازمانی مانند توجه، ایجاد مهارت و توانمندسازی بر توسعه تعاونی‌ها تأثیر دارد، فرضی و همکاران (Farzi et al., 2019) در پژوهشی به بررسی روند توسعه کارآفرینی در بخش تعاون استان آذربایجان شرقی پرداختند و گزارش نمودند که آموزش مناسب به اعضای تعاونی‌ها در تسهیل فرایند دستیابی به منابع، اعطای تسهیلات ایجاد شهرک‌ها و مجتمع‌های تعاونی و استقرار تعاونی‌های نوپای کارآفرینان در این مجتمع‌ها می‌تواند گامی مثبت جهت شتاب‌بخشی توسعه تعاونی‌ها باشد. لرستانی و مرادنژادی (Lorestani & moradnezehadi, 2019) پژوهشی را با عنوان عوامل مؤثر بر موفقیت کسب‌وکارهای تعاونی کشاورزی در شهرستان اسلام آباد غرب انجام دادند. نتایج نشان داد که عوامل فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی، روان‌شناختی، سیاسی-اداری و مدیریتی رابطه مثبت و معنی‌داری با میزان موفقیت کسب‌وکارهای تعاونی داشته‌اند. تحلیل رگرسیون چندگانه نیز نشان داد که متغیرهای سیاسی-اداری و مدیریتی ۴۲/۳ درصد از تغییرات متغیر وابسته موفقیت کسب‌وکارهای تعاونی را تبیین کرده‌اند. ایزدی و همکاران (Izadi et al., 2018) در پژوهشی با عنوان تبیین جامعه‌شناختی مشکلات تعاونی‌های زنان نتیجه می‌گیرند که عوامل اقتصادی و نهادی-مدیریتی در توانمندسازی تعاونی‌ها تأثیر دارند.

مرادنژادی (moradnezehadi, 2016) پژوهشی را با عنوان شناسایی و اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر رکود کسب‌وکارهای تعاونی مستقر در شهرک صنعتی شهرستان ایلام انجام داد و نتیجه می‌گیرد که مهم‌ترین عوامل مؤثر بر رکود کسب‌وکارهای تعاونی مستقر در شهرک صنعتی شهرستان ایلام مسائل فرهنگی، شخصیتی، اقتصادی، مدیریتی و سیاستی - قانونی هستند. گومز و اوجهان (Gomes & Wojahn, 2021) در پژوهشی با عنوان تأثیر قابلیت یادگیری سازمانی و نوآوری بر توانمندسازی تعاونی‌های کوچک و متوسط، نتیجه گرفتند که یادگیری سازمانی و نوآوری بر عملکرد واحدهای تعاونی تأثیر دارد. فانگ (Fang, 2020) در پژوهشی با عنوان بررسی عوامل مؤثر بر افزایش کارآفرینی و نوآوری در تعاونی‌ها نشان دادند که عوامل مدیریتی و ابعاد محیطی آن با توانمندسازی عملکرد واحدهای تعاونی رابطه‌ی مستقیم داشته است. نتایج تحقیق شیپرز و همکاران (Scheepers et al., 2019) با عنوان بررسی پرورش قابلیت کارآفرینی در شرکت‌های تعاونی کسب‌وکار در آفریقای جنوبی حاکی از آن بود که رابطه‌ی مستقیمی میان محیط سازمانی با عملکرد واحدهای تعاونی وجود داشته است. همچنین میان شاخص‌های حمایت مدیریتی و پاداش و استقلال در کار با عملکرد واحدهای تعاونی رابطه وجود دارد. رونکو و ناتالیا (Ronco & Natalia, 2018) پژوهشی را با عنوان بررسی ساختار سرمایه و تصمیمات مالی تعاونی‌های کشاورزی اسپانیا انجام دادند و بیان نمودند که بین متغیرهای کلان اقتصادی و تصمیم‌گیری‌های مالی ارتباط معنی‌دار وجود دارد و بودجه‌بندی با توجه به شرایط اقتصادی و نوع شرکت متفاوت است. درنهایت دولتر و همکاران (Develtere et al., 2014) پژوهشی را با عنوان بررسی تعاونی‌های کشاورزی در کشورهای آفریقایی انجام دادند و نشان دادند که عوامل مختلفی مانند دولتی شدن تعاونی‌ها، ضعف مدیریت و نبود منابع مالی، مهم‌ترین عوامل عدم موفقیت و شکست تعاونی‌ها بوده‌اند.

روش تحقیق

برخوردار است؟ ۳- اولویت‌بندی شاخص‌های شناسایی‌شده از نظر شما چگونه است؟ که در بخش اول و کیفی محقق به دنبال پاسخ به سؤال اول پژوهش هست.

مرحله دوم: بررسی نظام‌مند متون. جمع‌آوری اطلاعات از طریق جستجو و انتخاب مقالات از پایگاه داده‌های الکترونیکی مربوطه انجام شد. از یک کارشناس خبره رشته مدیریت نیز جهت نظارت بر فرایند جستجوی اصطلاحات کمک گرفته شد و پایگاه‌های داده‌های الکترونیکی امرالد، ساینس دایرکت، اسکوپوس، جهاد دانشگاهی، پایگاه مجلات تخصصی نور، مگ ایران، پرتال جامع علوم انسانی جهت دستیابی به مقالات مرتبط سال‌های (۲۰۱۵ - ۲۰۲۲) با کلید واژه‌های توانمندسازی، تعاونی‌ها و توسعه تعاونی‌ها و توانمندسازی تعاونی‌ها مورد بررسی قرار گرفتند.

گام سوم: جستجو و انتخاب مقالات مناسب. غربال کردن مقالات با استفاده از پارامترهای مختلفی انجام شد. در این پژوهش بر اساس وضوح اهداف و اهمیت پژوهش، تناسب و تطابق روش پژوهش، چکیده پژوهش، محتوا و عنوان مقالات مورد ارزیابی قرار گرفت. در نهایت ۴۳ مقاله که از سطح کیفی مناسبی برخوردار بودند، باقی ماندند که به‌منظور استخراج عوامل مؤثر بر توانمندسازی تعاونی‌ها به تفصیل بررسی شدند.

گام چهارم: استخراج نتایج. اطلاعات مقاله‌ها بر اساس مرجع مربوط به هر مقاله، طبقه‌بندی شد. در این مرحله با توجه به هدف تحقیق، کدهایی که از مقالات دیگر و یا به‌صورت خاص در تعداد معدودی از مقالات احصا شده بودند، در فرایند تحقیق استفاده نگردیدند و همچنین بنا به قرابت محتوایی بالا و صرف تفاوت لفظی بین برخی از کدها، کدها ادغام و با عنوان مشترک در یک دسته‌بندی مفهومی قرار گرفتند. کدها و منابع مربوط به آن‌ها در جدول ۱ گزارش شده است.

گام پنجم: تجزیه تحلیل و ترکیب یافته‌ها. در پژوهش حاضر، ابتدا تمام عوامل استخراج‌شده از مقالات به‌عنوان شناسه در نظر گرفته شد و سپس با در نظر گرفتن معنای هر یک از آن‌ها، شناسه‌ها در مفهومی مشابه تعریف گردید. جدول ۱ مقوله‌بندی یافته‌های پژوهش را نشان می‌دهد.

روش تحقیق پژوهش حاضر، ترکیبی (کیفی- کمی) با رویکرد اکتشافی است. در بخش کمی جامعه آماری پژوهش عبارت از ۶۵۵ شرکت تعاونی با ۱۹۹۰۱ هزار نفر عضو در شهر زاهدان بودند که از این میان، به‌طور تصادفی ۸ شرکت تعاونی با ۳۰۰ عضو به‌عنوان نمونه انتخاب شدند. سپس بر اساس جدول مورگان ۱۶۹ پرسشنامه به‌طور تصادفی ساده و با انتساب متناسب در هر هشت شرکت تکمیل گردید. جهت تحلیل داده‌ها در بخش کیفی از روش فراترکیب هفت مرحله‌ای سندلوسکی و باروسو استفاده شد. بر این اساس از طریق روش فراترکیب تعداد ۴۷ مقاله در زمینه توانمندسازی تعاونی‌ها مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار گرفت و شاخص‌های پژوهش شناسایی شد. در مرحله دوم پژوهش به‌منظور اعتبارسنجی مدل پژوهش از تکنیک مدل‌سازی معادلات ساختاری با نرم‌افزار Smart PLS نسخه دو استفاده شد و جهت اولویت‌بندی شاخص‌های شناسایی‌شده از روش AHP با استفاده از نرم‌افزار اکسپرت چویس نسخه ۱۱ (Expert Choice) استفاده گردید. در این پژوهش ابزار گردآوری داده‌ها پرسشنامه محقق ساخته برگرفته از بخش کیفی پژوهش هست که روایی پرسشنامه‌ها از طریق تحلیل عاملی تأیید گردید و پایایی پرسشنامه‌ها با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ برابر با ۰/۹۱ محاسبه شد که حاکی از پایایی مناسب ابزار پژوهش است. جهت تحلیل داده‌های بخش کیفی پژوهش از روش تحلیل محتوا و جهت تحلیل داده‌های بخش کمی پژوهش نیز از روش مدل‌سازی معادلات ساختاری و تحلیل سلسله مراتبی با استفاده از نرم‌افزارهای Smart PLS و Expert Choice استفاده گردید.

یافته‌های پژوهش

به‌منظور شناسایی عوامل مؤثر بر توانمندسازی تعاونی‌ها از روش فراترکیب استفاده شد. این روش دارای هفت مرحله به شرح زیر هست.

مرحله اول: تنظیم سؤالات پژوهش؛ که در پژوهش حاضر سه سؤال انتخاب گردید: ۱- عوامل مؤثر بر توانمندسازی تعاونی‌ها کدامند؟ ۲- آیا مدل توانمندسازی تعاونی‌ها از برآزش مناسب

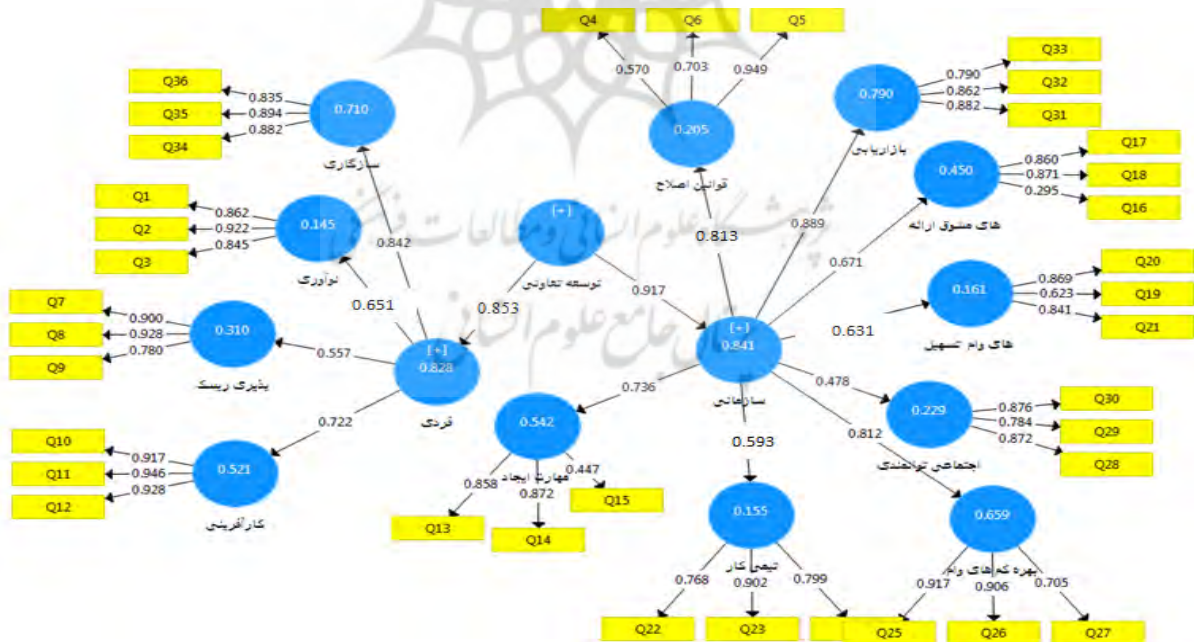
جدول (۱). عوامل مؤثر بر توانمندسازی تعاونی‌ها

منابع	مقاله کلی	مفاهیم و کدهای شناسایی شده
<p>؛(Paknahal et al, 2021) ؛(Jamshidi et al, 2022) ؛(Maria et al, 2019) ؛(Al-Hamouli et al, 2021) Mashhadi bandani& Mashhadi) ؛(Jamshidi, 2019) ؛(Farzi et al, 2020) ؛(Golchinfar et al, 2021) Rajabi darzini & Robati,) ؛(Shamsodini& Mosavi, 2017) ؛(Imani, 2017) ؛(bandani, 2017) ؛(Izadi et al, 2018) ؛(Lorestani & Moradnejadi, 2019) ؛(Javid et al, 2017) ؛(Moradnejadi, 2016) ؛(Scheepers et) ؛(Fang, 2020) ؛(Gomes & Wojahn, 2021) ؛(Karim, 2015) ؛(Moradnejadi, 2016) ؛(Freze and Nurova1, 2021) ؛(Develtere et al, 2014) ؛(Ronco & Natalia, 2019) ؛(al, 2019) ؛(Hoogendoorn et al, 2019) ؛(panel& Haenleinb, 2019) ؛(Teodosiv et al, 2016) ؛(Guo et al, 2018) ؛(Mupfasoni et al, 2018) ؛(Muñoz & Cohen, 2018) ؛(Tayebnia et al, 2016) ؛(Zarghani et al, 2020) ؛(Badichi et al, 2021) ؛(Soto-Acosta et al, 2016) ؛(Mirlotfi& Kamanbaz et al, 2016) ؛(Polygo) ؛(Gururaj et al, 2018) ؛(Lin et al, 2018) ؛(Dascher and Whapt, 2018) ؛(Lin et al, 2018) ؛(Wilson, 2016) ؛(Bradbury, 2018) ؛(et al, 2018) ؛(Paknahal et al, 2021) ؛(Jamshidi et al, 2022) ؛(Maria et al, 2019) ؛(Al-Hamouli et al, 2021) Mashhadi bandani& Mashhadi) ؛(Jamshidi, 2019) ؛(Farzi et al, 2020) ؛(Golchinfar et al, 2021) ؛(Imani et al, 2017) ؛(bandani, 2017) ؛(Jamshidi, 2019) ؛(Farzi et al, 2020) ؛(Golchinfar et al, 2021) ؛(Paknahal et al, 2021) Shamsodini& Mosavi,) ؛(Imani et al, 2017) ؛(Mashhadi bandani& Mashhadi bandani, 2017) ؛(Lorestani & Moradnejadi, 2019) ؛(Javid et al, 2017) ؛(Rajabi darzini & Robati, 2021) ؛(Izadi et al, 2018) ؛(Lorestani & Moradnejadi, 2019) ؛(Javid et al, 2017) ؛(Rajabi darzini & Robati, 2021) ؛(Fang, 2020) ؛(Gomes& Wojahn, 2021) ؛(Karim, 2015) ؛(Moradnejadi, 2016) ؛(et al, 2018) ؛(Develtere et al, 2014) ؛(Ronco & Natalia, 2018) ؛(Scheepers et al, 2019) ؛(Izadi) ؛(Lorestani & Moradnejadi, 2019) ؛(Javid et al, 2017) ؛(Rajabi darzini & Robati, 2021) ؛(Fang, 2020) ؛(Gomes & Wojahn, 2021) ؛(Karim, 2015) ؛(Moradnejadi, 2016) ؛(et al, 2018) ؛(Ronco & Natalia, 2018) ؛(Scheepers et al, 2019) Soto-Acosta) ؛(Mupfasoni et al, 2018) ؛(Muñoz and Cohen, 2018) ؛(Hoogendoorn et al, 2019) ؛(et al, 2016) Mashhadi bandani& Mashhadi) ؛(Jamshidi, 2019) ؛(Farzi et al, 2020) ؛(Golchinfar, 2021) ؛(Muñoz and Cohen, 2018) ؛(Shamsodini& Mosavi, 2017) ؛(Imani et al, 2017) ؛(bandani, 2017) ؛(Hoogendoorn et al, 2019) ؛(Soto-Acosta et al, 2016) ؛(Mupfasoni et al, 2018) Soto-Acosta) ؛(Mupfasoni et al, 2018) ؛(Muñoz and Cohen, 2018) ؛(Hoogendoorn et al, 2019) ؛(et al, 2016) Mashhadi bandani& Mashhadi) ؛(Jamshidi, 2019) ؛(Farzi et al, 2020) ؛(Golchinfar et al, 2021) ؛(bandani, 2017) ؛(Hoogendoorn et al, 2019) ؛(Shamsodini& Mosavi, 2017) ؛(Imani et al, 2017) ؛(bandani, 2017) ؛(Hoogendoorn et al, 2019) ؛(Soto-Acosta et al, 2016) ؛(Mupfasoni et al, 2018) ؛(Muñoz and Cohen, 2018)</p>	<p>مقاله کلی</p>	<p>مفاهیم و کدهای شناسایی شده</p> <p>نوآوری و خلاقیت</p> <p>ریسک‌پذیری</p> <p>گرایش به کارآفرینی</p> <p>ایجاد مهارت در افراد</p> <p>توجه به کار تیمی</p> <p>سازگاری پویا</p> <p>فعالیت‌های بازاریابی</p> <p>توانمندی اجتماعی</p> <p>ارائه وام‌های کم‌بهره بانکی</p> <p>تسهیل ارائه وام‌های بانکی</p> <p>ارائه مشوق‌های دولتی به روستاییان</p> <p>اصلاح قوانین مالیاتی روستایی</p>

عوامل فردی

عوامل سازمانی

منبع: یافته‌های پژوهش

نمودار (۱). ضرایب استاندارد مدل

بر اینکه آیا مدل شناسایی شده از برازش مناسبی برخوردار است و به منظور اعتبار یابی مدل پژوهش از تحلیل عاملی تأییدی و مدل سازی معادلات ساختاری در محیط نرم افزار Smart PLS استفاده گردید. نتایج تحلیل عاملی تأییدی و مدل سازی معادلات ساختاری در نمودار ۱ و ۲ ارائه شده است. در نمودار ۱ ضرایب استاندارد ارائه گردیده است و حاکی از آن است که هر چه این ضرایب به یک نزدیک تر باشد، یعنی شاخص مورد نظر بهتر می‌تواند متغیر پنهان را تبیین نماید و ضرایب کمتر از ۰/۳ نمایانگر رابطه ضعیف بین متغیرها است. بر اساس ضرایب استاندارد به دست آمده شاخص‌های پژوهش تأثیر زیادی بر متغیر وابسته دارند.

گام ششم: ارائه یافته‌ها. در این مرحله ۴۳ مقاله انتخاب شده از سوی پژوهشگران مورد بررسی قرار گرفت و عوامل مؤثر بر توانمندسازی تعاونی‌ها شناسایی گردید. گام هفتم: ترکیب یافته‌ها. در نهایت پس از اعمال نظر کارشناس کدهای شناسایی شده در ۲ مقوله اصلی (عوامل فردی و سازمانی) و ۱۲ بعد فرعی (نوآوری و خلاقیت؛ ریسک پذیری؛ گرایش به کارآفرینی؛ ایجاد مهارت در افراد؛ توجه به کار تیمی؛ سازگاری پویا؛ فعالیت‌های بازاریابی؛ توانمندی اجتماعی؛ ارائه وام‌های کم بهره بانکی؛ تسهیل ارائه وام‌های بانکی؛ ارائه مشوق‌های دولتی به روستائیان؛ اصلاح قوانین مالیاتی روستایی) احصا گردید. در بخش کمی پژوهش و به منظور پاسخ به سؤال دوم پژوهش مبنی

جدول (۲). شاخص‌های ارزیابی مدل توانمندسازی تعاونی‌ها

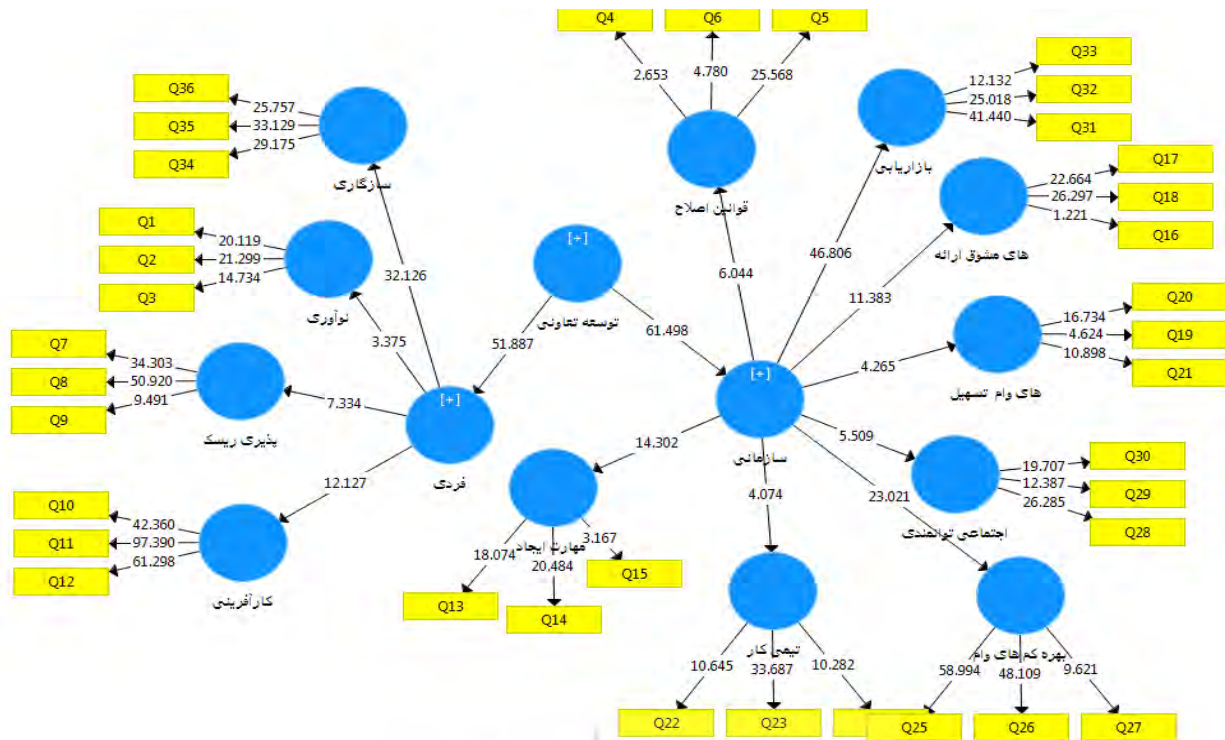
مؤلفه‌ها	بارهای عاملی	ضرایب-t	اعتبار همگرا AVE	اعتبار واگرا فورنل و لارکر	پایایی آلفای کرونباخ	اعتبار همگرا پایایی ترکیبی
نوآوری	جالب بودن، تازگی و بدیع بودن مسائل و موضوعات و کار محوله	۰/۸۶	۲۰/۱۱			
	رضایت از پیچیدگی مسائل و موضوعات کار	۰/۹۲	۲۱/۲۹	۰/۷۴	۰/۸۱	۰/۷۶
	احساس رضایت و خوشحالی از حل مشکل کاری خود	۰/۸۴	۱۴/۷۳		۰/۸۶	
ریسک پذیری	تلاش برای حل مساله پیچیده	۰/۹۰	۳۴/۳۰			
	لذت از تجارب تازه در محل کار	۰/۹۲	۵۰/۹۲	۰/۷۹	۰/۸۲	۰/۷۹
	علاقه به فراهم ساختن اندیشه‌های بسیار	۰/۷۸	۹/۴۹		۰/۸۸	
گرایش به کارآفرینی	پذیرش هر نوع تغییر و نوآوری برای بهبود کار	۰/۹۱	۴۲/۳۶			
	طراحی روش‌های جدید در انجام کارها	۰/۹۴	۹۷/۳۹	۰/۹۶	۰/۸۰	۰/۸۷
	دوست داشتن ابتکار در کار	۰/۹۲	۶۱/۲۹		۰/۹۵	
ایجاد مهارت در افراد	توجه تعاونی به افزایش دانش و مهارت کارکنان	۰/۶۴	۳/۱۶			
	توجه تعاونی به رشد حرفه‌ای و فردی کارکنان	۰/۸۷	۲۰/۴۸	۰/۷۱	۰/۹۳	۰/۹۰
	توجه تعاونی به نقاط قوت و ضعف کارکنان	۰/۸۵	۱۸/۰۷		۰/۸۴	
توجه به کار تیمی	همکاری در حل مشکلات تعاونی	۰/۷۶	۱۰/۲۸			
	روحیه گروهی خوبی در محیط کار تعاونی	۰/۹۰	۳۳/۶۸	۰/۸۵	۰/۷۹	۰/۸۷
	پیشرفت کارها در نتیجه‌ی کار گروهی	۰/۷۹	۱۰/۴۶		۰/۹۲	

				۲۵/۷۵	۰/۸۳	ایجاد فضای حمایتی	سازگاری پویا
				۳۳/۱۲	۰/۸۹	میزان تطابق ملزومات کاری و نیازمندی‌های شخصی	
۰/۷۶	۰/۷۳	۰/۸۰	۰/۸۸	۲۹/۱۷	۰/۸۸	هماهنگ ساختن رفتارها به منظور برآورده ساختن نیازهای محیطی	
				۱۲/۱۳	۰/۷۹	طراحی خدمات جدید براساس نیاز مشتریان	فعالیت‌های بازاریابی
				۲۵/۰۱	۰/۸۶	درک نیازهای خاص مشتریان	
۰/۷۹	۰/۸۱	۰/۸۳	۰/۷۲	۴۱/۴۴	۰/۸۸	ارزش قائل شدن نسبت به پاسخگویی به مشکلات مشتریان	
				۱۹/۷۰	۰/۸۷	تسهیم قدرت بین اعضای گروه در تعاونی‌ها	توانمندی اجتماعی
				۱۲/۳۸	۰/۷۸	مشارکت همه گروه‌های اجتماعی در فرآیند توسعه تعاونی‌ها	
۰/۷۱	۰/۷۶	۰/۸۹	۰/۹۳	۲۶/۲۸	۰/۸۷	دفاع از اعضای تعاونی‌ها در پیاده کردن طرح‌های توسعه‌ای	
				۹/۶۲	۰/۷۰	ارائه وام‌های کم بهره	ارائه وام‌های کم بهره
				۴۸/۱۰	۰/۹۰	اعطای تسهیلات بانکی مناسب با نیازها و شرایط تعاونی‌ها	
۰/۸۵	۰/۸۱	۰/۷۰	۰/۷۹	۵۸/۹۹	۰/۹۱	هماهنگی اعتبارات تخصیصی	
				۱۶/۷۳	۰/۸۶	وام بدون ضامن بانک‌ها	وام‌ها تسهیل ارائه
				۴/۶۲	۰/۶۲	کاهش زمان برای دریافت وام	
۰/۸۶	۰/۷۹	۰/۸۳	۰/۸۸	۱۰/۸۹	۰/۸۴	ارزش قائل شدن بانک‌ها نسبت به پاسخگویی به مشکلات	
				۲۲/۶۶	۰/۸۶	بهبود و تقویت زیرساخت‌های روستایی	مشوق‌ها ارائه
۰/۸۳	۰/۹۱	۰/۸۲	۰/۷۴	۲۶/۲۹	۰/۸۷	بهبود فضای کسب‌وکار روستایی	
				۳/۲۲	۰/۶۹	حمایت‌های دولتی	اصلاح قوانین
				۲/۶۵	۰/۵۷	بهبود قوانین مالیاتی	
۰/۹۵	۸۰	۰/۷۳	۰/۷۵	۴/۷۸	۰/۷۰	اصلاح قوانین مالیاتی	
				۲۵/۵۶	۰/۹۴	معافیت‌های مالیاتی و بیمه‌ای	توانمندسازی تعاونی‌ها
				۵۱/۸۸	۰/۸۵	فردی	
۰/۸۵	۰/۸۳	۰/۸۷	۰/۷۵	۶۱/۴۹	۰/۹۱	سازمانی	

یافته‌های پژوهش

همچنین پایایی مناسب و قابل قبول می‌باشند. همچنین نمودار (۲) نشان‌دهنده ضرایب معناداری مدل در حالت ضرایب بحرانی هست.

نتایج جدول (۲) در خصوص شاخص‌های ارزیابی مدل ساختاری عوامل مؤثر بر توانمندسازی تعاونی حاکی از آن است که کلیه سنج‌های موردنظر دارای بارهای عاملی و

نمودار (۲). ضرایب بحرانی مدل

جدول (۳). ماتریس مقایسات زوجی اولویت بندی عوامل مؤثر بر توانمندسازی تعاونی‌ها

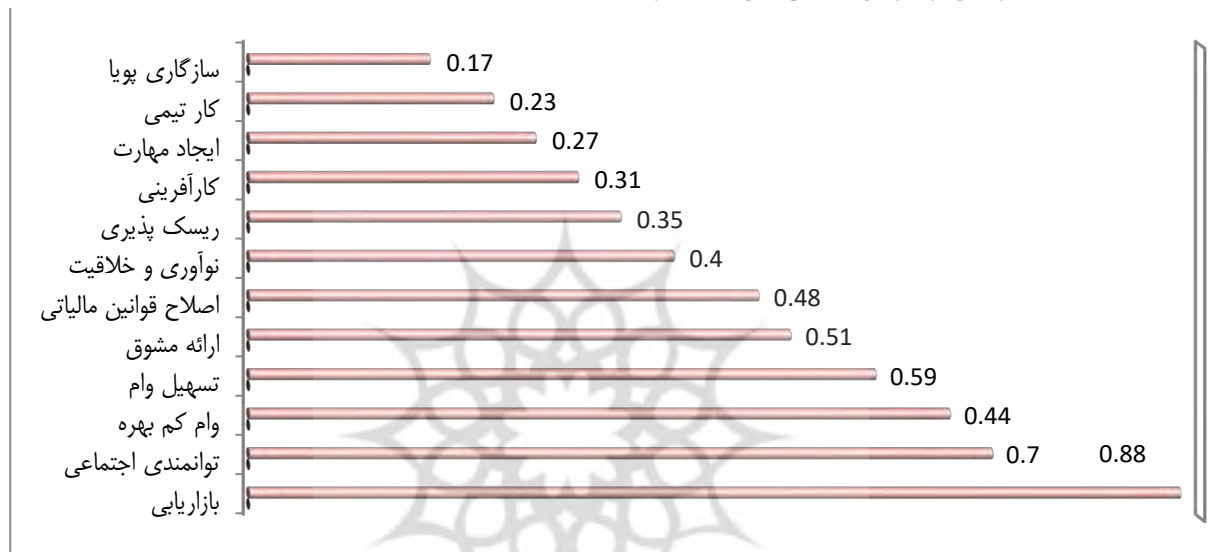
اصلاح قوانین مالیاتی	ارائه مشوق	تسهیل وام	وام کم بهره	توانمندی	بازاریابی	سازگاری	توجه به کار	ایجاد مهارت	کارآفرینی	ریسک	نوآوری	
۲,۲۹	۲/۲۱	۲/۲۲	۲/۴۶	۱/۳۳	۲/۶۹	۱/۵۰	۲/۲۴	۲/۴۴	۱/۵۶	۱/۴۳		نوآوری و خلاقیت
۲,۵۴	۲/۰۳	۱/۷۹	۱/۶۷	۲/۵۴	۲/۲۲	۳/۶۸	۱/۲۴	۲/۳۰	۱/۴۵			ریسک پذیری
۱/۶۶	۳/۲۱	۳/۵۵	۱/۴۳	۳/۱۱	۳/۵۶	۲/۳۴	۱/۸۷	۱/۲۱				کارآفرینی
۳/۷۰	۳/۴۴	۱/۵۶	۲/۹۶	۳/۰۷	۲/۴۴	۳/۳۱	۲/۰۹					ایجاد مهارت
۳/۱۰	۲/۴۳	۳/۲۵	۲/۷۸	۱/۲۲	۲/۳۱	۳/۱۲						کار تیمی
۳/۴۴	۲/۰۶	۲/۴۵	۳/۱۱	۱/۲۱	۱/۱۰							سازگاری پویا
۱/۵۹	۳/۱۰	۲/۴۳	۳/۷۷	۱/۳۰								بازاریابی
۳/۰۹	۳/۱۴	۲/۰۲	۳/۷۰									توانمندی اجتماعی
۳/۲۳	۱/۱۸	۳/۰۱										وام کم بهره
۲/۷۶	۳/۰۹											تسهیل وام
۱/۳۴												ارائه مشوق
۰,۰۶												اصلاح قوانین مالیاتی

منبع: یافته‌های پژوهش

محاسبه وزن و انتخاب ارجح‌ترین شاخص استفاده گردید. با توجه به امتیازدهی به مقایسه بین دو عامل اصلی که عددی از ۱ تا ۹ اختیار می‌کند، با توجه به خروجی نرم‌افزار اکسپرت چویس، ماتریس مقایسات زوجی معیارهای اصلی به شرح زیر به دست آمده است. نمودار زیر نیز رتبه‌بندی و ارزش وزنی تعیین شده عوامل را نشان می‌دهد (نمودار ۳):

با توجه به نمودار ۲ که نشان‌دهنده ضرایب بحرانی شاخص‌ها است و باید از ۱/۹۶ بزرگ‌تر باشد، می‌توان نتیجه گرفت که در کلیه شاخص‌های شناسایی شده، ضرایب محاسبه شده از مقدار بحرانی جدول در سطح ۹۵ درصد بزرگ‌تر است و مدل از برازش مناسبی برخوردار هست.

در نهایت در بخش سوم تحلیل داده‌های پژوهش و به منظور اولویت‌بندی شاخص‌های احصا شده از نرم‌افزار اکسپرت چویس و روش ای‌اچ‌پی به منظور

نمودار (۳). رتبه‌بندی و ارزش وزنی تعیین شده عوامل مؤثر بر توانمندسازی تعاونی‌ها

منبع: یافته‌های پژوهش

بنابراین، ارزش وزنی و رتبه هر یک از شاخص‌های شناسایی شده در خصوص توانمندسازی تعاونی‌ها به ترتیب اولویت (اهمیت) به شرح زیر می‌باشد:

جدول (۴). اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر توانمندسازی تعاونی‌ها

ردیف	عوامل	ارزش وزنی	رتبه
۱	بازاریابی	۰/۸۸	۱
۲	توانمندی اجتماعی	۰/۷	۲
۳	وام کم بهره	۰/۶۶	۳
۴	تسهیل وام	۰/۵۹	۴
۵	ارائه مشوق	۰/۵۱	۵
۶	اصلاح قوانین مالیاتی	۰/۴۸	۶
۷	نوآوری و خلاقیت	۰/۴	۷
۸	ریسک‌پذیری	۰/۳۵	۸
۹	کارآفرینی	۰/۳۱	۹
۱۰	ایجاد مهارت	۰/۲۷	۱۰
۱۱	کار تیمی	۰/۲۳	۱۱

منبع: یافته‌های پژوهش

هستند که اغلب به دلیل عدم توانایی در رفع آن‌ها به صورت مستقل و بر اساس دانش و تجربه خود، قادر به ادامه فعالیت نیستند.

باید توجه داشت فرایندها و اقدامات توانمندسازی تعاونی‌ها در شهر زاهدان تحت تأثیر عوامل مختلفی است که به صورت مستقیم یا غیرمستقیم بر این امر تأثیر می‌گذارد و با توجه به اینکه عوامل فردی مانند خلاقیت و نوآوری، سازگاری و ریسک‌پذیری و کارآفرینی اگر ظهور پیدا کنند و به مرحله عمل درآیند، می‌توانند فرآیند اخذ ایده و تبدیل آن به محصول، خدمت و روش‌های جدید عملیات و خلق دانش جدید و ایده‌های کسب‌وکار و توسعه محصولات جدید، باهدف بهبود فرایندهای کسب‌وکار تعاونی‌ها، متناسب با ساختار بازار با رویکرد کسب سود محصولات و خدمات را همراه داشته باشد که خود یکی از عوامل مؤثر بر بهبود توانمندسازی مستمر تعاونی‌ها هست. از سوی دیگر عوامل سازمانی از جمله استراتژی‌های بازاریابی، ارائه وام‌های کم‌بهره، تسهیل شرایط اعطای وام، ارائه مشوق‌ها، اصلاح قوانین مالیاتی و ایجاد مهارت کار تیمی از بعد سازمانی در توانمندسازی تعاونی‌ها تأثیرگذار می‌باشند.

در این راستا و بر مبنای نتایج پژوهش حاضر پیشنهاد می‌شود مسئولان بخش تعاون به‌طور فعال پیشرفت‌ها و رویکردهای نوآورانه در حوزه تعاونی‌ها و همچنین توانمندسازی آن‌ها را معرفی نمایند و با برگزاری نشست‌های هم‌اندیشی و دعوت از تعاونی‌های موفق در سطح استان و کشور نسبت به ارائه الگوهای مناسب جهت ایجاد انگیزه و ترغیب به فعالیت‌های مؤثر اقدام نمایند؛ همچنین آموزش مستمر کارآفرینان و کارفرمایان روستایی برای به روز نمودن سطح دانش عمومی و تخصصی آنان جهت توانمندسازی تعاونی‌ها از اهمیت بسزایی برخوردار هست.

مشارکت نویسندگان

مرتضی عارفی: (مفهوم‌پردازی، جمع‌آوری داده‌ها و اطلاعات، نگارش، بررسی و پایش، تأمین مالی)

نتایج تحلیل سلسله مراتبی در این بخش نشان داد که نرخ ناسازگاری این آزمون مقدار ۰/۰۹ است و چون کمتر از معیار ۰/۰۱ است، بنابراین پایایی ابزار تحقیق تأیید می‌شود. همچنین نتایج تحلیل سلسله مراتبی نشان داد شاخص بازاریابی با وزن ۰/۸۸ بیشترین اولویت را به خود اختصاص داده است و شاخص‌های توانمندسازی اجتماعی، وام کم‌بهره، تسهیل وام، ارائه مشوق، اصلاح قوانین مالیاتی، نوآوری و خلاقیت، ریسک‌پذیری، کارآفرینی، ایجاد مهارت، کار تیمی و سازگاری پویا به ترتیب از اولویت‌های عوامل مؤثر بر توانمندسازی تعاونی‌ها می‌باشند.

بحث و نتیجه‌گیری

در تحقیق حاضر با استفاده از روش ترکیبی (کیفی- کمی) با رویکرد آمیخته اکتشافی دو عامل فردی و سازمانی و ۱۲ مؤلفه به ترتیب اولویت؛ بازاریابی، توانمندسازی اجتماعی، وام کم‌بهره، تسهیل وام، ارائه مشوق، اصلاح قوانین مالیاتی، نوآوری و خلاقیت، ریسک‌پذیری، کارآفرینی، ایجاد مهارت، کار تیمی و سازگاری پویا شناسایی شد. این نتایج با یافته‌های رجیبی دارزینی و رباطی (Rajabi Darzini & Robati, 2021) جاوید و همکاران (Javid et al., 2017)،

لرستانی و مرادزادی (lorestani & moradnezehadi, 2019)، ایزدی و همکاران (Izadi et al., 2018)، مرادزادی (moradnezehadi, 2016)، گومز و وجهان (Gomes & Wojahn, 2021)، فانگ (Fang, 2020)، شپیروز و همکاران (Schepers et al., 2019)، رونکو و ناتالیا (Ronco & Natalia, 2018)، دولتر و همکاران (Develtere et al., 2014) هم‌راستا هست. در تبیین این یافته می‌توان بیان نمود که تعاونی‌ها در شهر زاهدان به‌عنوان یکی از بخش‌های بسیار مهم اقتصاد، نقش ویژه‌ای در اقتصاد استان بازی می‌نمایند. بررسی وضعیت تعاونی‌های موجود حکایت از آن دارد که آن‌ها با ساختارهای سنتی موجود نمی‌توانند کارایی و اثربخشی لازم و درنهایت کارکرد پویا و مطلوب برای بقا و دوام در بلندمدت را داشته باشند. درواقع تعاونی‌های موجود با مسائل و مشکلات بسیاری در حوزه‌های مختلف قبل از ایجاد و پس از ایجاد مواجه

قدردانی و تشکر

این پژوهش تحت حمایت هیچ ارگان یا سازمانی قرار نگرفته است.

عالمه کیخا: (مفهوم‌پردازی، روش‌شناسی و نرم‌افزار، تحلیل اطلاعات و داده‌ها، بازبینی و ویرایش، نظارت و سرپرستی)
محمدقاسمی: (مفهوم‌پردازی، جمع‌آوری داده‌ها و اطلاعات، بررسی و پایش، نظارت و سرپرستی).

Reference

- Al-Hamouli, M., Heba, S., Yassen, F& Mohamed, A. (2021). Factor analysis of factors affecting the success of the performance of board members of rural, manufacturing, and agricultural cooperatives (Idmo city) *Agricultural Marketing and Commercialization Journal*, 5(1), 138-152.
- Bradbury, S. L. (2017). An assessment of the free and secure trade (FAST) program along the Canada-US border. *Journal of Transport Policy*, 17(1), 367- 380.
- Develtere, P., Pollett, I & Wanyama. F. (2014). *Renaissance of African Cooperatives in the 21st Century Lessons from the Field*", Chapter 2 in Cooperating out of Poverty: The Renaissance of the African Cooperative Movement, Governance and Social Development Resource Centre.
- Eid, M., & Martinez, o& carrasco Pleite, F. (2018). The international year of cooperatives and the 2020 vision. *Earices Working Papers*, 14(71), 1 - 20.
- Fairbairn, B., June, B& Muttay, F. (2016). *Cooperatives and Community Development: Economics in Social Perspective*. Centre for the Study of Cooperative. Saskatoon, Saskatchewan, pp: 254-255.
- Fang, Zh. (2020). "Exploring the synergy between entrepreneurship and innovation", *International Journal of Entrepreneurial Behaviour Research*, 11(1), 25 – 41.
- Farzi, P., Nikkho, M& Rashidi, P. (2019). Entrepreneurship Development Process in the Cooperative Sector of East Azarbaijan Province, *Work and Society*, 245(3), 4-10. (In Persian)
- Gallagher, D& Gilmore, A. (2018). The Stages Theory of SME Internationalization: A Northern Ireland Case Study, *International Journal of Management Cases*, 7(1), 13-23.
- GolchinFar, S. (2021). The necessity of creating and cultivating the culture of entrepreneurship and developing new businesses in the country, *the fourth international conference on knowledge and technology of the third millennium of Iran's economy, management and accounting*. (In Persian)
- Gomes, G& Wojahn, R. M. (2021). Organizational learning capability, innovation and performance: study in small and medium-sized enterprises (SMES), *Revista de Administração*, 52 (17), 163-175.
- goodarzi, Z., khosravi pour, B., baradaran, M., ghanian, M., & monfared, N. (2016). Perceptions of Manager's Regarding the Role of Educational Factors in Creativity and Job Innovations of Entrepreneurship and Successiveness of Agricultural Cooperatives. *Co-Operation and Agriculture*, 5(17), 125-142. (In Persian)
- Guo, H., Xu, H& Tang, C. (2018). Comparing the impact of different marketing capabilities: Empirical evidence from B2B firms in China. *Journal of Business Research*, 2 (21), 45-65.
- Hoogendoorn, B., van, D. Z& Thurik, P. (2019). Sustainable Entrepreneurship: The Role of Perceived Barriers and Risk, *J Bus Ethics*, 157(1), 1133-1154.
- Imani, A., Yaghoubi, N. M & mobaraki, M. (2017). Identification and Prioritization of the Cooperative Sector's Policies of Entrepreneurship Development. *Journal of Entrepreneurship Development*, 10(1), 21-39. (In Persian)
- Izadi, N., Ataei, P., & Yaghoubi Farani, A. (2018). Explaining The Sociological Problems of Women Cooperatives by Focusing On Managers' Needed Capabilities. *Woman and Culture*, 10(37), 25-39. (In Persian)
- Jamshidi, A. (2017). Strategies for the development of knowledge-based employment in the cooperative sector, *journal of work and society*, 225(1), 11-27. (In Persian)
- Jamshidi, M. J., Nazari, A., Samati Moghadam, Sh. (2022). Investigating the mediating role of culture in organizational entrepreneurship, *the third international conference on innovation in business management and economics*. (In Persian)
- Javid, M., Ghalawandi, H& Bakhtaazmai Bonab, M. (2017). Investigating the relationship between intellectual capital, innovation and organizational strategy with the performance of Shirin Asal employees, *Afaq olom Ensani*, 20(20), 109-128. (In Persian)
- Karim, M. H. (2015). Challenges of Iran's Rural Cooperative Networks. *Space Economy and Rural Development Quarterly*, 4(13), 173-196. (In Persian)
- Lin.Z., Lin.C., Sali.L& Jiangyong.L. (2018). who rides the tide of regionalization: Examining the effect of the China-ASEAN Free Trade Area on the exports of Chinese firms". *International Business Review*. 27 (3), 501-513.
- lorestani, S.& moradnezhadi, H. (2019). Factors Effecting on Success of Agricultural Cooperative Enterprise in Islamabad Township. *Co-Operation and Agriculture*, 8(31), 73-93. (In Persian)

- Mashhadi Bandani, F& Mashhadi Bandani, S. (2016). Culture of innovation in organization, entrepreneurship and business development, *4th international conference on innovation, development and business*. (In Persian)
- Mirlotfi, M. R& Kaman Baz, M. (2016). Analysis of the relationship between road markets and economic-social sustainability of villages in Sistan region, *Applied Research in Geographical Sciences*, 46(2), 1-21. (In Persian)
- moradnezehadi, H. (2016). Identifying and Prioritizing Effective Factors on Cooperatives Businesses Failure in Industrial Estate of Ilam Township. *Co-Operation and Agriculture*, 5(19), 87-113. (In Persian)
- Motaghi Talab, M& Bilalayi, F. (2013). SMEs clusters, the basic infrastructure in the realization of dynamic, sustainable and endogenous economic development, *the second conference of Iran's Science and Technology Parks and Growth Centers*. (In Persian)
- Muñoz, P. & Cohen, B. (2018). Sustainable entrepreneurship research: taking stock and looking ahead, *Business Strategy and the Environment*, 27(3), 300-322.
- Mupfasoni, B., Kessler, A & Lans, T. (2018). Sustainable agricultural entrepreneurship in Burundi: drivers and outcomes, *Journal of Small Business and Enterprise Development*, 25(1), 64-80.
- Pak Nehal, B. (2021). Investigating the relationship between organizational culture and employees' entrepreneurial ability, *the 6th International Conference on Innovation and Research in Educational Sciences, Management and Psychology*. (In Persian)
- Panel, A., Haenlein, K& Kohlia, M. (2021). Factors affecting the study of important marketing issues: Implications and recommendations, *International Journal of Research in Marketing*, 38(1), 1-11.
- Rajabi Darzini, S& Robati, F. S. (2021). Investigating the relationship between organizational learning and entrepreneurship with the job performance of the employees of the General Directorate of Cultural Heritage, Handicrafts and Tourism of Kerman city, *the 6th scientific research conference of educational sciences and psychology, social and cultural harms of Iran*. (In Persian)
- Ronco, M.A& Natalia.L.C.(2018). Capital structure and financing decisions of agricultural cooperatives: Spanish evidence", *Agricultural Economics Society*, 88th Annual Conference, April 9-11, AgroParisTech, Paris, France.
- Scheepers, M.J., Hough, J & Bloom, J.Z. (2019). Nurturing the corporate entrepreneurship capability, *Southern African Business Review*, 12(3), 50-75.
- Shams Natri, A. (2022). Identification of effective factors in promoting entrepreneurial culture in Shahid First Secondary Boys' School of Nowshahr city, *international conference on entrepreneurship with the slogan of developing entrepreneurial talent: the way to transformation*. (In Persian)
- Shamsoddini, A, & Mousavi, S. R. (2016). Factors Affecting the Entrepreneurship Development in fars Province whit an emphasis on cooperatives sector. *Journal of regional planning*, 6(22), 43-60. (In Persian)
- Soto-Acosta, P., Cismaru, D.M., Vatamanescu, E.M & Ciochin, R. S. (2016). Sustainable Entrepreneurship in SMEs: A Business Performance Perspective, *Sustainability*, 8(2), 342-358.
- Sylvia, G., Cusack, C & Swanson, J. (2014). Fishery cooperatives and the pacific whiting conservation cooperative: lessons and application to nonindustrial fisheries in the Western Pacific. *Marine Policy*, 44(3), 65 - 71.
- Tayebnia, S. H& manoochehri, S. (2016). The role of border markets in socio-economic development of rural areas Case: Khaw and Mirabad rural areas, Marivan County. *Space Economy and Rural Development Quarterly*, 5(15), 147-172. (In Persian)
- Wilson, Ch. (2015). The U.S.-Mexico Border Economy in Transition, *Woodrow Wilson International Center for Scholars*, 19(3), 96-3.